

EEN BIJZONDER PORTRET VAN JACOBA VAN HEEMSKERCK

Francisca van Vloten
juli 2023

EEN BIJZONDER PORTRET VAN JACOBA VAN HEEMSKERCK IN DOMBURG!

Tot eind september 2023 is in Domburg de herdenkingstentoonstelling *Jacoba van Heemskerck (1876-1923). Kunstenaressen en Inspiratiebron. Een klein eerbetoon* te zien, een initiatief van het Marie Tak van Poortvliet Museum Domburg en het ICEAC studiecentrum in Domburg.

Tot mijn grote plezier kon ik aan de geselecteerde werken nog een bijzonder bruikleen toevoegen: een tot nu toe onbekend portret van Jacoba van Heemskerck, volgens mij een zelfportret, wellicht van een foto. Als men kijkt naar een van de weinige portretfoto's die van Jacoba zijn overgeleverd is de gelijkenis duidelijk. Het verfijnde, sfeervolle portret stamt uit ca. 1890-1894/97 en is gesigneerd met 'J. van Heemskerck'. Het werd ingelijst bij J.H. Brugman in de Papestraat in Den Haag.

Jacoba van Heemskerck, *Zelfportret*, ca. 1890-1894/97, olieverf op paneel, 23 x 18 cm / 47 x 43 cm, part. collectie.

Jacoba heeft het waarschijnlijk bij haar vader (die signeerde met E v Heemskerck v Beest) of gedurende haar eerste opleidingsperiode aan de Haagse Academie, of wel tijdens haar lessen bij Johannes Wortman of Willem Hamel geschilderd. Volgens een half aanwezig etiketje op de achterkant van het schilderij, was het eigendom van '... E. Tak van Poortvliet'. Dat verwijst vrijwel zeker naar Marie Taks jongste zusje Joanna Elisabeth (Bé). Zij was, evenals het derde zusje Henriette Geertruid (Truus), in Den Haag een schoolgenootje van Jacoba. Via hen heeft Jacoba van Heemskerck Marie Tak ontmoet. Bé werd geboren in 1877, van 1913 tot haar dood in 1962 heeft zij haar leven in instellingen doorgebracht.

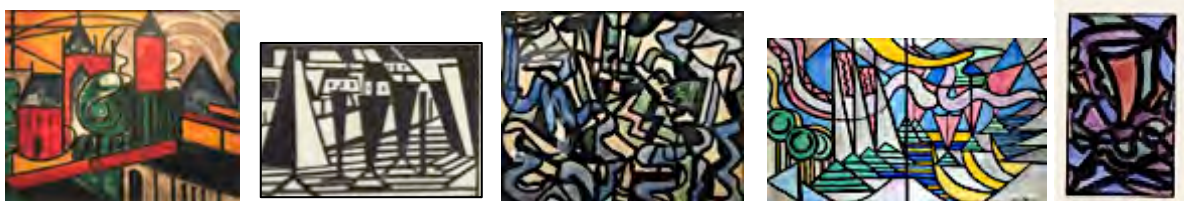
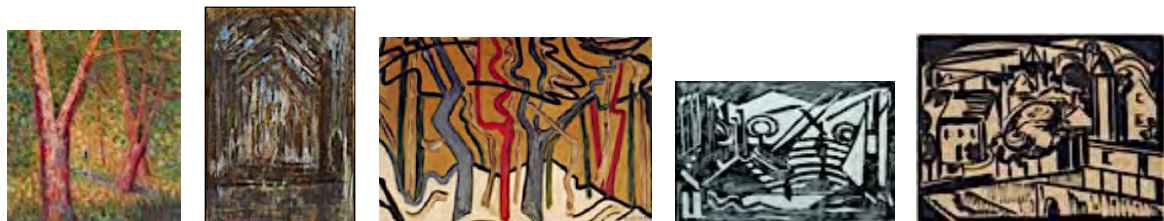

In theorie is het ook mogelijk, dat ‘... E. Tak van Poortvliet’ verwijst naar Eveline Victoria, Marie Taks nichtje, de in 1907 geboren dochter van haar broer Adriaan Tak van Poortvliet en diens echtgenote Mathilde Francken.
 - Het portret van Jacoba bevindt zich intussen niet meer bij de familie maar wel in Zeeuws privébezit.

Jacoba van Heemskerck, 1915; het etiketje; Marie en Bé Tak van Poortvliet, 1893. Foto's part. collecties.

Op de tentoonstelling heeft het portret van Jacoba van Heemskerck een ereplaats gekregen. Het hangt vlak bij de in verschillende technieken tot stand gekomen werken van uitgenodigde hedendaagse Europese kunstenaars die door haar en haar werk werden geïnspireerd. De desbetreffende selectie gaat vooraf aan de overzichtstentoonstelling met voorbeelden van Jacoba's belangrijkste inspiratiebronnen. Onder meer dorpsgezichten, in krachtige lijnen neergezette bomen, uiteenlopende verbeeldingen van zeilboten voor de kust op doek en op papier, in houtsneden, tekeningen, schilderijen en glasontwerpen, laten haar verschillende ontwikkelingsfasen in kort bestek zien.

De hedendaagse kunstenaars komen uit Nederland, Duitsland, België, Frankrijk, Hongarije en – een buitenbeentje – Taiwan. Wat deze kunstenaars ook samenbrengt, is een band met *euroart*, de Federatie voor Europese Kunstenaarskolonies. Het ICEAC, het Internationale Centrum voor de bestudering van Europese Kunstenaarskolonies, fungeert als wetenschappelijke poot van *euroart* en werkt sinds jaren nauw samen met het Marie Tak van Poortvliet Museum Domburg.

